

Komitean kokous

Aika

21.3.2022 klo 9:00–12:00

Pankkisali, Aleksanterinkatu 7, Helsinki ja Teams. Kokous pidettiin hybridikokouksena.

Osallistujat

Pasi Moisio, puheenjohtaja (x)

Kirsi Varhila, sosiaali- ja terveysministeriö, 1. varapuheenjohtaja (x)

Heli Backman, sosiaali- ja terveysministeriö, 2. varapuheenjohtaja (x)

Liisa Siika-aho, sosiaali- ja terveysministeriö, 3. varapuheenjohtaja (x)

Jäsenet:

Tarja Filatov, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Matias Mäkynen, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Riikka Slunga-Poutsalo, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Kaisa Juuso, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (-)

Arto Satonen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Elina Valtonen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (x)

Katri Kulmuni, Keskustan eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Pekka Aittakumpu, Keskustan eduskuntaryhmä (x)

Bella Forsgrén, Vihreä eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Noora Koponen, Vihreä eduskuntaryhmä

Anna Kontula, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Jussi Saramo, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Anders Norrback, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Veronica Rehn-Kivi, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (x)

Sari Essayah, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Antero Laukkanen, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Harry Harkimo, Liike Nyt -eduskuntaryhmä (-)

Pysyvät asiantuntijat:

Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Raimo Antila, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Mikko Horko, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Jaana Rissanen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Essi Rentola, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Eveliina Pöyhönen, sosiaali- ja terveysministeriö (-)

Ulla Hämäläinen, valtiovarainministeriö (x)

Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö (x)

Virpi Hiltunen, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)

Susanna Siitonen, oikeusministeriö (x)

Tommi Laanti, ympäristöministeriö (x)

Outi Antila, Kansaneläkelaitos (x)

Antti Koivula, Työterveyslaitos (x)

Heikki Hiilamo, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Mikko Kautto, Eläketurvakeskus (-)

Ilkka Oksala, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (x)

Anna Kukka, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT (x)

Janne Makkula, Suomen Yrittäjät (-)

Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (x)

Minna Ahtiainen, STTK ry (x)

Katarina Murto, Akava ry (-) Katri Ojala (x)

Hanna Tainio, Suomen Kuntaliitto (x)

Eija Koivuranta, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry (x)

Titta Hiltunen, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry (x)

Sari Kokko, Vammaisfoorumi ry (x)

Sihteerit:

Milja Tiainen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Eeva Vartio, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Susanna Rahkonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Ritva Liukonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Katariina Pursimo, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Sara Mäkkäräinen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Maarit Lassander, valtioneuvoston kanslia (x)

Laura Honkonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Mirva Hyötylä, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Viestintä:

Tuulia Nieminen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Asiantuntijat:

Olli Kärkkäinen, valtiovarainministeriö (x)

Antti Mielonen, Eläketurvakeskus (x)

Mikael Hildén, STN-ohjelmat (x)

Paula Schönach, STN-ohjelmat (x)

Päivi Tikka, STN-ohjelmat (x)

Milja Saari, STN-ohjelmat (x)

Asialista

klo 8:50 Kahvitarjoilu, Teams-yhteyksien testaus

klo 9:00 Kokous

1. Kokouksen avaus ja ohjelma

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Käytiin läpi kokouksen ohjelma.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin pöytäkirja liitteen 1 mukaisena.

3. Kannustinloukut

Marjaana Maisonlahti ja Olli Kärkkäinen esittelivät kannustinloukkuja koskevan puheenjohtajiston linjausesityksen komitealle (liite 3, ks. liite 2). Kannustinloukkuja on käsitelty työllisyyden ja osaamisen jaostossa ja tutkimus- ja arviointijaostossa, mutta jaostot eivät ole sitoutuneet puheenjohtajiston linjausesitykseen.

4. KESKUSTELU

Käytiin keskustelu esityksen pohjalta. Keskustelussa nostettiin seuraavia näkökohtia:

- Todettiin, että vaikka kannustinloukkuja ei voida kokonaan poistaa, niitä voidaan vähentää ja siirtää paikasta toiseen. Tällöin on otettava huomioon toimenpiteiden vaikuttavuus ja resurssien rajallisuus.
- Esitettiin erilaisia näkemyksiä perustulon, negatiivisen tuloveron ja perustilin vaikutuksista kannustinloukkuihin. Esimerkiksi hyvin matala perustulo, joka korvaisi kaikki muut etuudet, tai vastaavasti hyvin korkea perustulo voisi vähentää kannustinloukkuja. Eri kysymys on, ovatko nämä vaihtoehdot toteutettavissa. Esimerkiksi perustulo ei poista kokonaan kannustinloukkuja.
- Todettiin, että tutkimustiedon perusteella palvelujen tarjontaa ja velvoittavuutta lisäämällä voidaan vähentää kannustinloukkujen vaikutuksia.
- Tuotiin esiin, että pienten lasten vanhempiin ei tulisi kohdistaa erityisiä toimenpiteitä, vaan heille tulisi säilyttää mahdollisuus hoitaa lasta kotona

kotihoidontuella. Suomessa äidit tekevät pidempiä työuria kuin muissa valtioissa ja he tekevät myös pidempiä työuria kuin lapsettomat naiset. Ohjausta, neuvontaa ja palveluja tulisi tarjota siinä vaiheessa, kun pienen lapsen vanhempi haluaa palata hoitovapaalta työhön.

Maahanmuuttajataustaisille vanhemmille tärkeää olisi kielitaidon vahvistaminen hoitovapaan aikana.

- Tuotiin esiin, että pienten lasten vanhemmat voivat tehdä osa-aikatyötä, mutta he voivat tehdä myös kokoaikatyötä. Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa on kotihoidontukijärjestelmä. Muissa Pohjoismaissa kotihoidontuki koetaan tasa-arvo-ongelmaksi, koska se houkuttelee erityisesti naisia jäämään kotiin hoitamaan lapsia, jolloin työura jää lyhyemmäksi ja työeläkekarttuma vähäisemmäksi kuin miehillä.
- Tuotiin esiin, että duaalimalli (kokonaan työssä / kokonaan kotona) voi olla syntyvyyden kannalta huonompi järjestelmä kuin joustavampi järjestelmä.
- Tuotiin esiin, että kannustinloukut johtuvat kotihoidontuesta ja varhaiskasvatusmaksuista sekä varhaiskasvatuspalvelujen joustamattomuudesta ja tukipalvelujen riittämättömyydestä erityisesti yksinhuoltajaperheissä sekä yksinhuoltajaperheissä, joissa on erityislapsi. Huomioitava Lasten ja perheiden sosiaaliturva ja palvelut -työryhmän työ.
- Mistä johtuu, että pitkittyvän työttömyyden kannustinloukut Suomessa ovat suurempia kuin verrokkimaissa? Ansiopäivärahan enimmäiskesto Suomessa on pidempi kuin monissa muissa valtioissa, samoin työmarkkinatuen rajaton kesto poikkeaa muista valtioista.
- Osa-aikatyö ja soviteltu työttömyysturva, yhdistelmä mahdollistaa työnantajille vähäisemmän työtuntien tarjoamisen. Onko muissa valtioissa sovitellulla etuudella rajaton kesto, entä onko sovitellun etuuden saajille tosiasiallisia velvoitteita?

- Informaatio vaikutuksista verotukseen, sosiaaliturvaetuuksiin ja asiakasmaksuihin olisi tarpeen, jotta ihminen voisi arvioida työn vastaanottamisen kannattavuutta omassa tilanteessaan.
- Eri etuuksien yhteensovittaminen ansiotuloihin erilaisilla säännöksillä lisää kannustinongelmia. Lineaarisuuden lisääminen on kuitenkin erittäin haastavaa, kuten on havaittu työkyvyttömyyseläkkeiden lineaarisen mallin valmistelussa. Palvelut ja asiakasmaksut myös huomioitava.
- Suomessa on ollut ainakin ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan työvoimapula eri aloilla ja eri tasoisissa tehtävissä.
Tuotiin esiin, että toimenpiteitä kannattaa julkisen talouden rajoitteet huomioiden kohdistaa sinne, missä kohderyhmä on laaja tai kohderyhmä reagoi herkästi kannusteisiin.

Puheenjohtaja veti keskustelua yhteen. Hyvinvointivaltiossa kannustinloukkuja ei voida koskaan poistaa, mutta niitä voidaan vähentää ja niiden sijaintiin ja muotoon voidaan vaikuttaa. Todettiin, että palvelujen tarjontaa lisäämällä ja palveluihin osallistumiseen kannustamalla / velvoittamalla voidaan tukea työllisyyttä ja vähentää kannustinloukkujen haitallisia vaikutuksia.

TAUKO

5. Selvitys eri maiden työkyvyttömyysetuusjärjestelmien uudistuksista

Antti Mielonen esitteli työkyvyttömyysetuusjärjestelmien uudistuksia eri maissa (ks. liite 2). Suunta on ollut se, että työkyvyttömyyseläkkeistä on siirrytty päivärahatyyppisiin etuuksiin ja tilapäisempään työkyvyttömyyden tarkasteluun. Keskustelussa todettiin, että eri maissa toteutettujen uudistusten vaikutuksista olisi hyvä saada lisää tietoa. Työkyvyttömyyseläkkeille siirtymistä on pyritty Suomessakin ehkäisemään monin toimenpitein, ja voisi olla kannattavaa lähteä arvioimaan tätä kokonaisuutta myös Suomessa. Kokonaisuus edellyttäisi laajapohjaista selvittämistä

ja yksi mahdollisuus olisi, että komitea voisi linjata, että kokonaisuutta voitaisiin lähteä selvittämään omana hankkeenaan seuraavalla kaudella.

6. Elonkehä-tietokooste

Päivi Tikka esitteli strategisen tutkimuksen hankkeiden tutkimusta yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi ja tietokumppanuuden pilotointia sosiaaliturvakomitean kanssa.

Mikael Hildén ja Paula Schönach esittelivät Elonkehä-tietokoostetta (ks. liite 2). Keskustelussa tuotiin esiin, että vihreän siirtymän vaikutuksista sosiaaliturvan uudistamiseen tarvitaan konkretiaa. Kansalaispulssissa on saatu kannatusta sille, että sosiaaliturvan tulisi tukea ekologisia valintoja. Esimerkiksi toimeentulotuen toimivuus äkillisissä kriiseissä edellyttää myös toimeentulotuen roolin arviointia ja uudistamista. Ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden vahvistaminen edellyttää politiikkatoimien ja niiden vaikutusten tasapainottamista ("do no significant harm") siten, että tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tehdä valintoja ei poisteta.

7. Kevään ja syksyn kokoukset

Puheenjohtaja kävi läpi välimietinnön rakenteen, alustavan aikataulun ja työsuunnitelman välimietinnön työstämiselle, kevään kokousten aiheet sekä kevään ja syksyn kokousaikataulun.

Keskustelussa kansanedustajajäsenten linjaaville kokouksille nähtiin tarvetta.

8. Muut asiat

Tiedoksi julkaisu [Vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden rajat sosiaalipolitiikan uudessa paradigmassa](#).

Tiedoksi julkaisu [Työelämän ja työmarkkinoiden muutos: Haasteita ja kehittämistarpeita sosiaaliturvan uudistamiselle](#) (liite 4).

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia ja päätti kokouksen.

Liitteet

Liite 1 Pöytäkirjan luonnos

Liite 2 Diaesitys

Liite 3 Kannustinloukut Puheenjohtajiston linjausesitys

Liite 4 Työelämän ja työmarkkinoiden muutokset Raportti